

Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

УДК: 368.021:658.1(477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14843207>

**Особливості розвитку страхування малого та середнього бізнесу в
Україні**

Опальчук Руслана Миколаївна,

кандидат економічних наук, доцент кафедри банківської справи та
страхування, Національний університет біоресурсів і природокористування
України, м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-3733-8182>

Федорович Ірина Михайлівна,

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансових технологій та
банківського бізнесу, Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна,
<https://orcid.org/0000-0001-8150-6553>

Ткаченко Катерина Віталіївна,

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та
страхування, Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла
Церква, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-0369-3100>

Прийнято: 22.01.2025 | Опубліковано: 10.02.2025

Анотація. У статті досліджено особливості розвитку страхування
малого та середнього бізнесу в Україні, визначено його значення в
забезпеченні фінансової стійкості підприємств та мінімізації ризиків.
Актуальність дослідження зумовлена необхідністю вдосконалення страхових

механізмів у контексті економічної нестабільності, воєнних викликів та недостатнього рівня охоплення підприємців страховими послугами.

Метою дослідження є аналіз чинників, що визначають розвиток страхового ринку малого та середнього бізнесу в Україні, ідентифікація основних проблем та обґрунтування напрямів удосконалення страхових механізмів. У роботі використано методи системного аналізу, статистичного узагальнення, структурно-функціонального та порівняльного аналізу, що дозволило оцінити тенденції розвитку страхового ринку та визначити основні обмеження в доступі підприємців до страхових послуг.

За результатами дослідження виявлено, що основними проблемами у страхуванні малого та середнього бізнесу є висока вартість страхових полісів, складність процедур урегулювання страхових випадків, низький рівень довіри підприємців до страхових компаній та недостатня адаптація страхових продуктів до реальних потреб бізнесу. Доведено, що обмежена цифровізація страхового ринку, недостатній розвиток механізмів перестрахування та відсутність державних стимулів стримують доступ підприємців до страхового захисту.

Обґрунтовано необхідність розширення державної підтримки страхування малого та середнього бізнесу шляхом компенсації частини страхових внесків та створення гарантійних фондів. Запропоновано стимулювати розвиток перестрахування для зниження фінансового навантаження на страхові компанії та впровадити автоматизовані цифрові платформи для спрощення процесів оформлення полісів і врегулювання страхових випадків. Доведено, що посилення прозорості страхового ринку через незалежний контроль за страховими компаніями та відкриття баз даних щодо рівня виплат сприятиме формуванню довіри до страхових послуг серед підприємців.

Перспективи подальших досліджень передбачають аналіз міжнародного досвіду страхування малого та середнього бізнесу, розроблення адаптивних страхових програм для секторів із підвищеними ризиками та оцінювання впливу цифрових технологій на страхові процеси.

Ключові слова: страхові механізми, фінансова захищеність, регуляторне середовище, ризики підприємництва, доступність страхових послуг, страхування.

Features of small and medium-sized business insurance development in Ukraine

Ruslana Opalchuk,

Candidate of Economics, Associate Professor of the Department of Banking and Insurance, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-3733-8182>

Iryna Fedorovych,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Financial Technologies and Banking Business, West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-8150-6553>

Kateryna Tkachenko,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Bila Tserkva National Agrarian University, Bila Tserkva, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-0369-3100>

Abstract. The study examines the development of small and medium-sized business insurance in Ukraine, highlighting its role in ensuring the financial stability

of enterprises and minimizing risks. The relevance of the research is justified by the need to improve insurance mechanisms in the context of economic instability, wartime challenges, and the insufficient coverage of entrepreneurs with insurance services.

The purpose of the study is to analyze the factors determining the development of the small and medium-sized business insurance market in Ukraine, identify key problems, and substantiate directions for improving insurance mechanisms. The research employs methods of system analysis, statistical generalization, structural-functional analysis, and comparative study, which enabled the assessment of insurance market trends and the identification of key barriers to entrepreneurs' access to insurance services.

The results reveal that the main problems in small business insurance include the high cost of insurance policies, the complexity of claims settlement procedures, low trust levels in insurers, and the insufficient adaptation of insurance products to real business needs. It has been proven that the limited digitalization of the insurance market, underdeveloped reinsurance mechanisms, and the lack of state incentives hinder entrepreneurs' access to insurance coverage.

The necessity of expanding state support for small business insurance through partial premium compensation and the creation of guarantee funds has been substantiated. It is proposed to stimulate the development of reinsurance to reduce the financial burden on insurers and implement automated digital platforms to simplify policy issuance and claims settlement processes. It has been proven that enhancing market transparency through independent oversight of insurance companies and the introduction of open databases on payout levels will contribute to building trust in insurance services among entrepreneurs.

The prospects for further research include analyzing international experience in small business insurance, developing adaptive insurance programs for high-risk sectors, and assessing the impact of digital technologies on insurance processes.

Keywords: insurance mechanisms, financial security, regulatory environment, entrepreneurial risks, accessibility of insurance services, insurance.

Постановка проблеми. Страхування малого та середнього бізнесу (далі – МСБ) в Україні відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової стабільності підприємств, мінімізації ризиків та стимулюванні економічного зростання. В умовах нестабільної макроекономічної ситуації, воєнних викликів та постійних змін у законодавчому регулюванні постає питання ефективності страхових механізмів, їхньої доступності та адаптованості до потреб малого й середнього бізнесу. Недостатня розвиненість страхового ринку для підприємців зумовлюється низьким рівнем страхової культури, обмеженими фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання, нестачею спеціалізованих страхових продуктів та недостатньою зацікавленістю страхових компаній у співпраці з таким сегментом. Окрім цього, посилюється необхідність розроблення гнучких страхових моделей, що враховують сучасні загрози, зокрема пов'язані з безпекою ведення бізнесу в умовах воєнного стану, кібератаками, змінами у структурі фінансових потоків та нестабільністю валютного курсу. Важливими науковими завданнями у цій сфері є аналіз наявних страхових моделей, визначення їхньої ефективності та розроблення нових підходів до страхування з урахуванням специфіки МСБ в Україні. Практичне значення дослідження полягає у формуванні рекомендацій щодо вдосконалення механізмів страхового захисту, що сприятиме зниженню фінансових ризиків, підвищенню рівня довіри до страхових інститутів та розвитку стійкої страхової культури серед підприємців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових досліджень підтверджує, що розвиток страхування МСБ в Україні визначається економічними, технологічними та регуляторними чинниками. Дослідження в цій сфері згруповані в чотири напрями: економічні особливості страхування

малого бізнесу, цифровізація та технологічні інновації, вплив кризових явищ на страховий ринок і адаптація страхових компаній до сучасних викликів.

Перший напрям охоплює роботи, які стосуються фінансових аспектів страхування МСБ. Учена І. О. Тарлопова [1] висвітлює проблеми нестабільності страхового сектору та його недостатній вплив на захист підприємців від фінансових ризиків. Науковці К. С. Зайченко, В. М. Дзюбенко [2] аналізують фінансові показники страхового ринку й чинники, що стримують його розвиток, зокрема низький рівень довіри та обмежені фінансові можливості підприємців. Дослідники Л. Полятикіна, І. Самошкіна, О. Славкова (L. Poliatykina, I. Samoshkina, O. Slavkova) [3] розглядають потребу державної підтримки, а Н. Мельничук, С. Залюбовська, Ю. Колупаєв (N. Melnychuk, S. Zalyubovska, Yu. Kolupaiev) [4] наголошують на необхідності мікрострахування для адаптації страхових продуктів до потреб малого бізнесу. Подальші дослідження мають оцінити ефективність фінансових механізмів стимулювання страхового захисту підприємців.

Другий напрям стосується праць, присвячених цифровізації та технологічним інноваціям. Науковці О. Сосновська, І. Сіренька [5] аналізують автоматизацію оцінювання ризиків та страхових виплат. С. Єгоричева, Б. Таранець [6] досліджують застосування машинного навчання та блокчейн-технологій для оптимізації страхових операцій. Учені Н. Г. Мандра, О. Ю. Лактіонова [7] розглядають прозорість цифрових страхових послуг, а І. Самошкіна [8] оцінює їхню доступність через мобільні додатки та онлайн-платформи. Автори О. Полінкевич, В. Глонті, В. Баранова, В. Левченко, А. Єрмошенко (O. Polinkevych, V. Glonti, V. Baranova, V. Levchenko, A. Yermoshenko) [9] вивчають зміну бізнес-моделей страхових компаній унаслідок пандемії COVID-19. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на оцінювання впливу цифрових рішень на фінансову стабільність страхових компаній та безпеку обробки даних.

Третій напрям містить дослідження, у яких з'ясовується вплив кризових явищ на страховий ринок. Учені Н. Гречаник, О. Савчук [10] розглядають трансформацію страхового ринку в умовах воєнного стану. Науковці О. В. Марценюк, О. Л. Руда [11] аналізують роль страхових компаній у післявоєнному відновленні економіки. Автори С. Єгоричева, І. Фисун, Т. Гудзь, О. Пальчук, Н. Бойко (S. Yehorycheva, I. Fysun, T. Hudz, O. Palchuk, N. Boiko) [12] досліджують інноваційні підходи до кризового страхування, а І. Цимбалюк, Н. Павліха, О. Зелінська, А. Венцурик, А. Радько (I. Tsymbaliuk, N. Pavlikha, O. Zelinska, A. Ventsuryk, A. Radko) [13] оцінюють рівень конкурентоспроможності страхового сектору під час економічних криз. Подальші дослідження варто спрямувати на розроблення моделей кризового страхування для МСБ та інтеграцію міжнародного досвіду у вітчизняну страхову практику.

Четвертий напрям стосується наукових розвідок, які аналізують адаптацію страхових компаній до сучасних викликів та процеси розвитку нових страхових продуктів. Дослідники О. Прокопчук, О. Непочатенко, М. Мальований, Ю. Ульянич, Ю. Білан (O. Prokopchuk, O. Nepochatenko, M. Malyovanyi, Yu. Ulyanych, Yu. Bilan) [14] розглядають основні тенденції автоматизації страхових послуг та трансформацію бізнес-моделей страхових компаній відповідно до змін макроекономічного середовища. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на оцінювання ефективності страхових продуктів для МСБ та впливу економічної політики на розвиток страхового ринку.

Загальний аналіз досліджень свідчить про важливість цифровізації, адаптації до кризових умов, упровадження інноваційних методів управління ризиками та посилення конкурентоспроможності страхових компаній. Економічна нестабільність, воєнні дії та технологічні зміни визначають

необхідність перегляду страхових стратегій для забезпечення ефективного захисту малого та середнього бізнесу.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну увагу до страхування МСБ, низка аспектів залишається недостатньо дослідженою. Зокрема, відсутній комплексний аналіз взаємозв'язку між рівнем страхового покриття та фінансовою стійкістю підприємств в умовах економічної нестабільності. Недостатньо вивчено вплив цифрових технологій на доступність страхових послуг для підприємців, особливо щодо автоматизації процесів оцінювання ризиків та виплат страхових відшкодувань. Актуальною залишається проблема відсутності спеціалізованих страхових продуктів, які враховували б потреби малих та середніх підприємств у високоризикових галузях або в регіонах із підвищеним рівнем економічної й соціальної нестабільності.

Запропоноване дослідження спрямоване на заповнення цих прогалин шляхом аналізу страхового ринку, оцінювання ефективності наявних механізмів страхового захисту та розроблення рекомендацій щодо вдосконалення страхових продуктів з урахуванням сучасних ризиків. Використання оновленої емпіричної бази та системного підходу дозволить отримати нові дані щодо впливу страхових механізмів на економічну стабільність МСБ та забезпечить наукове обґрунтування шляхів підвищення доступності страхових послуг.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз особливостей розвитку страхування МСБ в Україні, виявлення основних проблем та обґрунтування напрямів удосконалення механізмів страхового захисту.

Для досягнення цієї мети визначено такі завдання:

1. Оцінити роль страхування МСБ у забезпеченні фінансової стабільності підприємств, проаналізувавши його вплив на зниження ризиків та адаптацію до економічних викликів.

2. Дослідити структуру страхового ринку МСБ в Україні, визначивши основні чинники, що впливають на рівень охоплення підприємців страховими послугами, та оцінити їхню динаміку.

3. Виявити основні проблеми страхування МСБ, зокрема фінансові, правові та організаційні бар'єри, та обґрунтувати напрями вдосконалення страхових механізмів для підвищення їхньої ефективності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Страхування МСБ є важливим елементом економічної стабільності підприємств, оскільки дозволяє зменшити фінансові ризики, пов'язані з непередбачуваними подіями. У нестабільних економічних умовах, що характерні для України, ефективний страховий захист сприяє забезпеченню безперервності діяльності підприємств, підвищенню довіри інвесторів та фінансових установ, а також створенню передумов для довгострокового розвитку бізнесу. До основних видів страхування, що використовуються підприємцями, належать майнове, страхування відповідальності перед третіми особами, кредитне та медичне страхування працівників. Вибір конкретного виду залежить від специфіки діяльності підприємства, масштабів операцій та рівня ризиків.

Таблиця 1

Основні види страхування МСБ та їхній вплив на фінансову
стабільність підприємств

Види страхування МСБ	Основні ризики, що покриваються	Переваги для підприємства
Майнове страхування	Пожежі, стихійні лиха, крадіжки, технічні аварії	Захист активів, мінімізація втрат, забезпечення ліквідності

Страховання відповідальності перед третіми особами	Випадки судових позовів, завдання шкоди клієнтам або партнерам	Зниження юридичних ризиків, підвищення довіри клієнтів
Кредитне страхування	Невиконання зобов'язань контрагентами, банкрутство боржників	Покращення платоспроможності, доступ до кредитування
Медичне страхування працівників	Хвороби, нещасні випадки, відсутність працівників на робочому місці	Підвищення мотивації персоналу, зниження втрат від лікарняних

Джерело: сформовано авторами на підставі [2, с. 273; 8]

Механізм страхового захисту МСБ у сучасних умовах функціонує через інтеграцію страхових інструментів у фінансове планування підприємств [9, с. 92–93]. Укладання договорів страхування дозволяє компенсувати збитки в разі настання страхового випадку, що дає змогу зменшити навантаження на власні резерви компанії та уникнути фінансових потрясінь. На практиці майнове страхування допомагає малим та середнім підприємствам швидше відновити діяльність після стихійних лих або крадіжок, оскільки страховий платіж частково або повністю покриває втрати. Страхування відповідальності перед третіми особами часто використовується у сфері послуг та виробництва для захисту від судових позовів, що є особливо актуальним у правовому середовищі, де споживачі все частіше вимагають компенсації. Кредитне страхування дозволяє бізнесу залучати додаткові фінансові ресурси під менші відсотки, оскільки банки розглядають застраховані підприємства як менш ризикових позичальників. Медичне страхування працівників, яке активно впроваджується великими компаніями, сприяє зменшенню плинності кадрів та підвищенню продуктивності праці, що особливо важливо в умовах дефіциту кваліфікованої робочої сили. В Україні такі страхові інструменти ще не набули достатнього поширення серед МСБ через високу вартість полісів, проте їхня

ефективність очевидна, що зумовлює необхідність подальшого стимулювання використання страхових механізмів у підприємницькому середовищі.

Страховий ринок для МСБ в Україні продовжує зазнавати структурних змін, що зумовлено макроекономічною нестабільністю, регуляторними оновленнями та загостренням фінансових ризиків. Основні тенденції розвитку стосуються скорочення кількості страхових компаній, зростання обсягів активів та зміщення акценту на автостраховання й страхування відповідальності [4, с. 199–200]. В умовах воєнного стану підвищується попит на захист майна, проте рівень страхових виплат також демонструє зростання, що впливає на фінансову стійкість страхових компаній. Загальна динаміка свідчить про поступове укрупнення ринку, адаптацію до сучасних умов і підвищення вимог до фінансової стійкості страхових компаній (табл. 2).

Таблиця 2

Структура та динаміка страхового ринку МСБ в Україні

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік (I півріччя)
Кількість страхових компаній (загальна)	128	101	89
Кількість страхових компаній, які страхують життя	12	11	10
Кількість страхових компаній, які страхують ризики	116	90	79
Активи страхових компаній, млн грн	70 298	74 335	76 200
Валові страхові премії, млн грн	30 500	32 800	33 500
Страхові виплати, млн грн	12 800	14 500	15 300
Рівень виплат, %	42	44	45
Частка автостраховання в преміях, %	49	51	52
Частка майнового страхування в преміях, %	14	13	12

Чистий прибуток страхових компаній, млн грн	1 200	1 900	2 100
---	-------	-------	-------

Джерело: сформовано авторами на підставі [15]

Динаміка страхового ринку демонструє поступове скорочення кількості страхових компаній, що свідчить про посилення регуляторних вимог та конкуренції. Водночас активи страхових компаній зростають, що є наслідком збільшення страхових резервів та підвищення вимог до капіталізації. Валові страхові премії також демонструють позитивну динаміку, що вказує на поступове відновлення попиту на страхові продукти. Однак рівень виплат продовжує зростати, що може свідчити про підвищення ризиковості діяльності страхових компаній, особливо у сфері ризикового страхування.

Автострахування залишається найбільш значущим сегментом ризикового страхування, що пояснюється як законодавчими вимогами, так і зростанням обсягів страхування транспортних засобів в умовах нестабільної безпекової ситуації [8]. Водночас частка майнового страхування зменшується через високі ризики та недостатній рівень довіри серед підприємців до механізмів страхового відшкодування. Загальна прибутковість страхового ринку зростає, що зумовлено не лише збільшенням премій, а й активним залученням інвестиційних доходів.

На практиці ці тенденції вказують на необхідність подальшого вдосконалення страхових продуктів для МСБ, підвищення рівня довіри до страхових компаній та розширення страхового покриття, особливо в умовах кризових ситуацій та високої економічної невизначеності.

Рівень охоплення підприємців страховими послугами залежить від комплексу макро- та мікроекономічних чинників, що впливають на попит та пропозицію на страховому ринку [13, с. 78–79]. Основними чинниками є фінансова спроможність бізнесу, доступність страхових продуктів, рівень

довіри до страхових компаній, регуляторне середовище, вплив воєнного стану, цифровізація страхових послуг та наявність державної підтримки. В умовах нестабільної економічної ситуації підприємства МСБ часто розглядають страхування як додаткові витрати, що не мають пріоритетного значення, особливо в умовах обмежених фінансових ресурсів. Водночас розвиток цифрових платформ спрощує процес укладання страхових договорів та розширює можливості використання персоналізованих страхових продуктів (табл. 3).

Таблиця 3

Чинники, що впливають на рівень охоплення підприємців страховими послугами

Чинник	Характер впливу	Наукове обґрунтування
Фінансова спроможність бізнесу	Визначає можливість підприємств сплачувати страхові внески	Під час економічних криз рівень страхування бізнесу скорочується через пріоритетність операційних витрат
Доступність страхових продуктів	Залежить від кількості пропозицій та адаптації до потреб бізнесу	Обмежена кількість спеціалізованих страхових програм для МСБ зменшує рівень їх охоплення
Рівень довіри до страхових компаній	Формує готовність підприємців купувати поліси	Недовіра до страхових компаній, викликана затримками виплат або низькою прозорістю страхових компаній, зменшує рівень страхового покриття
Регуляторне середовище	Визначає вимоги до страхових компаній та їхню стабільність	Зміни в законодавстві можуть стимулювати або обмежувати розвиток страхового ринку, впливаючи на доступність послуг

Цифровізація страхових послуг	Полегшує доступ до страхування через онлайн-сервіси	Використання цифрових платформ спрощує оформлення полісів, однак їх проникнення серед МСБ залишається низьким
Державна підтримка	Стимулює розвиток страхування через субсидії та гарантії	У країнах із розвиненими механізмами підтримки підприємців рівень страхового покриття вищий через зменшення фінансового навантаження на бізнес

Джерело: сформовано авторами на підставі [2, с. 272–273; 5, с. 24–25; 6, с. 71]

Фінансова спроможність підприємств є важливим фактором доступності страхових послуг, оскільки в умовах економічної нестабільності МСБ віддає перевагу операційним витратам, що призводить до зниження попиту на страхування, особливо майнове. Доступність страхових продуктів залишається обмеженою через відсутність гнучких програм, адаптованих до специфіки МСБ, а низький рівень довіри до страхових компаній ускладнює прийняття підприємцями рішень про укладення договорів. Воєнний стан посилює суперечливий вплив на страхування: з одного боку, він підвищує усвідомлення ризиків, з іншого – збільшує страхові тарифи, що знижує доступність послуг [2, с. 272; 11, с. 233]. Цифровізація страхового ринку сприяє спрощенню процедур укладання договорів, однак рівень упровадження онлайн-платформ залишається недостатнім [5, с. 26]. Державна підтримка у вигляді компенсацій страхових внесків або спеціальних програм могла б розширити охоплення страхуванням, однак її реалізація є обмеженою.

Страховий ринок МСБ стикається з додатковими проблемами, серед яких дефіцит довгострокових програм страхування, що враховують специфіку різних галузей та регіональні ризики. Відсутність ефективних механізмів перестрахування змушує страхові компанії обмежувати роботу з високоризиковими сегментами, що ускладнює диверсифікацію ризиків.

Недостатня інтеграція страхування з іншими фінансовими інструментами, такими як гранти та пільгове кредитування, обмежує його ефективність у стратегіях ризик-менеджменту бізнесу. Складність та тривалість процедур урегулювання страхових випадків, непрозорість механізмів оцінювання збитків та низька ефективність правового захисту знижують рівень довіри підприємців до страхового ринку. Дефіцит фахівців зі страхування МСБ та обмежена обізнаність підприємців щодо можливостей страхового захисту додатково гальмують розвиток ринку. Відсутність єдиної централізованої бази страхових даних ускладнює обмін інформацією між страховими компаніями, фінансовими установами та державними органами, що підвищує ризики шахрайства та уповільнює розробку нових страхових продуктів. Недостатня автоматизація процесів та низький рівень прозорості страхових компаній створюють додаткові бар'єри для підприємців, які потребують швидкого та ефективного страхового захисту.

З огляду на ідентифіковані проблеми та ризики, удосконалення страхових механізмів для МСБ в Україні потребує комплексного підходу, який стосується фінансових, організаційних та правових аспектів. Насамперед необхідно розробити спеціалізовані страхові програми, що враховують галузеві особливості та масштаби діяльності підприємств. Використання гнучких тарифних моделей та поетапної системи страхових внесків дозволить зробити страхові послуги більш доступними для МСБ. Розширення державної підтримки через компенсацію частини страхових внесків або створення гарантійних механізмів сприятиме підвищенню рівня страхового покриття, особливо в сегменті майнового страхування, яке залишається недостатньо поширеним серед підприємців.

Цифровізація страхових послуг має стати одним з основних напрямів удосконалення ринку. Використання автоматизованих платформ для оформлення договорів страхування, оцінювання ризиків та врегулювання

страхових випадків дозволить зменшити бюрократичні бар'єри, прискорити процеси прийняття рішень та підвищити рівень прозорості страхового ринку. Інтеграція страхових компаній із банківськими та фінансовими сервісами дозволить створити єдині фінансові рішення, що поєднуюватимуть страхування, кредитування та інші форми фінансового захисту бізнесу.

Удосконалення механізмів перестрахування сприятиме підвищенню стійкості страхових компаній та розширенню пропозиції страхових продуктів для МСБ. Запровадження державних або приватних фондів перестрахування зможе зменшити ризикове навантаження на страхові компанії й зробити страхові тарифи більш стабільними. Крім того, створення механізмів співстрахування між кількома страховими компаніями допоможе розподілити ризики та забезпечити більшу фінансову захищеність підприємців у разі настання страхового випадку.

Підвищення рівня довіри до страхових компаній є ще одним важливим аспектом, який потребує уваги. Запровадження незалежного контролю за діяльністю страхових компаній, розширення механізмів оскарження рішень щодо страхових виплат та створення відкритої бази даних щодо рівня виплат страховими компаніями дозволять зменшити недовіру підприємців до страхового ринку. Крім того, доцільним є розширення механізмів досудового врегулювання страхових спорів, що знизить часові й фінансові витрати підприємців у разі конфліктних ситуацій зі страховими компаніями.

Посилення страхового консалтингу та фінансової грамотності серед підприємців сприятиме кращому розумінню страхових продуктів та підвищенню рівня охоплення страховими послугами. Організація навчальних програм, консультаційних центрів і впровадження інструментів онлайн-аналізу страхових пропозицій дозволить підприємцям вибирати оптимальні страхові рішення, що відповідають їхнім потребам та фінансовим можливостям. Упровадження цих рекомендацій сприятиме підвищенню

ефективності страхування МСБ, зниженню ризиків для підприємців та створенню сприятливих умов для розвитку страхового ринку в Україні.

Висновки. Дослідження розвитку страхування МСБ в Україні підтвердило його важливу роль у забезпеченні фінансової стійкості підприємств та мінімізації ризиків. З'ясовано, що, попри стратегічне значення страхового захисту, рівень його охоплення залишається недостатнім через фінансові, організаційні та правові обмеження. Аналіз структури страхового ринку показав його поступове скорочення, що супроводжується концентрацією капіталу та зменшенням кількості страхових компаній, зокрема в сегменті ризикового страхування. Виявлено, що воєнні та економічні фактори впливають на попит і доступність страхових продуктів, а також на платоспроможність бізнесу, що посилює залежність від зовнішніх фінансових інструментів.

Основними викликами у сфері страхування МСБ є недовіра до страхових компаній, відсутність гнучких страхових програм, складність процедур урегулювання страхових випадків і недостатній рівень інтеграції страхових механізмів із фінансовими інструментами підтримки підприємництва. Висока вартість страхових послуг, недостатня адаптація продуктів до специфіки МСБ та слабкий розвиток механізмів перестрахування обмежують можливості підприємців використовувати страхування як ефективний інструмент управління ризиками. Додатково виявлено організаційні бар'єри, зокрема низький рівень цифровізації страхових процесів, що уповільнює автоматизацію й спрощення доступу до страхових продуктів.

Рекомендовано вдосконалення механізмів страхування через розширення державної підтримки у вигляді компенсації частини страхових внесків, стимулювання перестрахування для зниження тарифного навантаження та впровадження гнучких страхових програм для різних

сегментів МСБ. Запровадження цифрових платформ, автоматизація процесів урегулювання страхових випадків та інтеграція страхових сервісів із банківськими й фінансовими інструментами сприятимуть підвищенню ефективності ринку. Необхідно також посилити незалежний контроль за страховими компаніями, покращити правові механізми врегулювання страхових спорів і створити відкриту базу даних щодо рівня виплат та надійності страхових компаній.

Перспективи подальших досліджень передбачають розроблення страхових продуктів, адаптованих до високоризикових умов ведення бізнесу, аналіз впливу цифровізації на доступність страхових послуг та оцінювання ефективності міжнародних моделей страхування МСБ для їх потенційного впровадження в Україні.

Список використаних джерел

1. Тарлопов І. О. Ринок споживчих товарів України: проблеми та перспективи розвитку. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. Вип. 12. URL: <https://elar.naiau.kiev.ua/items/1e4f13fe-6bea-4ae3-b809-be0fc40f399c> (дата звернення: 30.11.2024).
2. Зайченко К. С., Дзюбенко В. М. Страховий ринок України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 5. № 16. С. 270–275. URL: http://www.pev.kpu.zp.ua/journals/2019/5_16_uk/5_16_2019.pdf#page=270 (дата звернення: 30.11.2024).
3. Poliatykina L., Samoshkina I., Slavkova O. Economic aspects of the development of insurance activity of small businesses. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2019. Vol. 5. № 4. P. 197–202. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-4-197-202>

4. Melnychuk N., Zalyubovska S., Kolupaiev Y. The Insurance Market in Ukraine: The State and Development Prospects. *Scientific Bulletin of the National Academy of Statistics, Accounting and Audit*. 2020. Vol. 1–2. P. 82–90. DOI: <https://doi.org/10.31767/nasoa.1-2.2020.09>
5. Сосновська О., Сіренька І. Тенденції інноваційного розвитку страхових компаній в Україні. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2021. Вип. 2. № 8. С. 20–30. DOI: <https://doi.org/10.32750/2021-0202>
6. Єгоричева С., Таранець Б. Інноваційний розвиток українського страхового ринку. *Вісник Університету банківської справи*. 2020. Вип. 3. № 39. С. 66–72. DOI: [https://doi.org/10.18371/2221-755X3\(39\)2020225565](https://doi.org/10.18371/2221-755X3(39)2020225565)
7. Мандра Н. Г., Лактіонова О. Ю. Необхідність цифрових технологій у бізнес-процесах страхових компаній. *Економічний простір*. 2020. Вип. 154. С. 202–206. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/154-38>
8. Самошкіна І. Розвиток діджиталізації страхового ринку України. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 41. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-52>
9. Polinkevych O., Glonti V., Baranova V., Levchenko V., Yermoshenko A. Change of business models of Ukrainian insurance companies in the conditions of COVID-19. *Insurance Markets and Companies*. 2021. Vol. 12. № 1. P. 83–98. DOI: [https://doi.org/10.21511/ins.12\(1\).2021.08](https://doi.org/10.21511/ins.12(1).2021.08)
10. Гречаник Н., Савчук О. Страховий ринок України в умовах воєнного стану: маркетинговий аспект. *Успіхи і досягнення у науці*. 2024. Вип. 7. № 7. С. 230–240. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-7\(7\)-230-240](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-7(7)-230-240)
11. Марценюк О. В., Руда О. Л. Діяльність страхових компаній в умовах воєнного стану та їх роль у післявоєнному відновленні України. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2024. Вип. 1. № 67. С. 7–23. DOI: <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2024-1-1>

12. Yehorycheva S., Fysun I., Hudz T., Palchuk O., Boiko N. Innovations in the insurance market of a developing country: Case of Ukraine. *Investment Management & Financial Innovations*. 2020. Vol. 17. № 4. DOI: [https://doi.org/10.21511/imfi.17\(4\).2020.17](https://doi.org/10.21511/imfi.17(4).2020.17)

13. Tsymbaliuk I., Pavlikha N., Zelinska O., Ventsuryk A., Radko A. Assessing the level of competitiveness of the insurance sector during economic crises: The example of Ukraine. *Insurance Markets and Companies*. 2021. Vol. 12. № 1. P. 72–82. DOI: [https://doi.org/10.21511/ins.12\(1\).2021.07](https://doi.org/10.21511/ins.12(1).2021.07)

14. Prokopchuk O., Nepochatenko O., Malyovanyi M., Ulyanych Yu., Bilan Yu. Trends in the functioning of the Ukrainian insurance services market. *Insurance Markets and Companies*. 2022. Vol. 13. № 1. P. 47–65. DOI: [https://doi.org/10.21511/ins.13\(1\).2022.05](https://doi.org/10.21511/ins.13(1).2022.05)

15. Статистичні дані страхового ринку України. *Forinsurer: вебсайт*. 2024. URL: <https://forinsurer.com/stat> (дата звернення: 30.11.2024).